

Liberalismul existențialist

fragmente din 'the Call'

2018

tradus de ciunafaiu, 2018¹

Partea I

[din Capitolul 2]

Evenimentul politic central al ultimilor treizeci de ani a trecut neobservat. Aceasta pentru că a avut loc la un nivel al realității atât de adânc încât nu poate fi considerat ‘politic’ fără a revoluționa însăși noțiunea politicului. Pentru că acest nivel al realității e cel unde este elaborată diviziunea dintre ce e și ce nu e considerat real. Acest eveniment central este triumful liberalismului existențial. Faptul că acum este considerat natural pentru fiecare să se raporteze la lume pe baza *propriei* vieți distincte. Că viața constă dintr-o serie de *alegeri*, bune sau rele. Că fiecare persoană poate fi definită printr-un set de calități, de *proprietăți* care o fac o ființă singulară și de neînlocuit. Că ideea de *contract* sintetizează clar relațiile de colaborare dintre indivizi, și că ideea de respect este epitomul a tot ce înseamnă virtute. Că limbajul e doar un instrument pentru a ajunge la o înțelegere.

Că lumea e compusă pe de o parte din lucruri ce pot fi administrate, și pe de altă parte dintr-un ocean de indivizi atomizați. Care, la rândul lor, au obiceiul nefericit de a se transforma în obiecte atunci când se lasă a fi administrați.

Bineînțeles că cinismul e doar unul dintre aspectele posibile ale tabloului clinic infinit al liberalismului existențial. Acest tablou mai include depresie, apatie, imunodeficiență (orice sistem imun e intrinsec colectiv), ne-onestitate, hărțuire, insatisfacție cronică, atașamente negate, izolare, iluzia cetățeniei și pierderea oricărei urme de generozitate.

Liberalismul existențial și-a propagat deșertul atât de bine încât în final, și cei mai sinceri stângiști își exprimă utopia în proprii lor termeni: ‘vom reconstrui o societate egalitară în care fiecare își aduce contribuția și din care fiecare își extrage satisfacția pe care o așteaptă. În această societate egalitară, fiecare va trebui să consume proporțional cu eforturile cu care ea sau el e gata să contribuie.’ [...] Aici se observă triumful crucial al Imperiului: reușita de a menține în fundal, de a învălui în liniște însuși terenul de luptă pe care își conduce manevrele, frontul pe care își duce bătălia decisivă – cea a plămuirii *lunii sensibile*, a formării sensibilităților. Astfel, el paralizează preventiv orice defensivă în chiar momentul operării ei, și distruge însăși *ideea* de contra-ofensivă.

Imperiul este victorios de fiecare dată când militantul stângist, la finalul unei zile grele de ‘activism politic’ se tolănește în fața celui mai recent film de acțiune. [...]

interludiul traducătorului²

[din capitolul 1]

Imperiul nu e un soi de entitate extraterestră, o conspirație mondială a guvernelor, a rețelelor financiare, a tehnocrațiilor și a companiilor multinaționale.

Imperiul se găsește pretutindeni unde *nu se întâmplă nimic*.

Oriunde *lucrurile funcționează*. Oriunde prevalează *situația de normalitate*.

Privind inamicul ca pe un subiect care ni se înfățișează, în loc să simțim o relație care ne cuprinde, ne limităm la lupta împotriva limitării. Reproducem cel mai rău soi de relații dominante sub pretextul unei ‘alternative’. Vindem ca pe o comoditate însăși lupta împotriva comodificării. Astfel obținem autoritarismul luptei anti-autoritariene, a feminismului șovin și a linșajelor anti-fasciste.

În fiecare moment luăm parte la o situație. În cadrul unei situații nu există subiecți și obiecte – eu și celălalt, dorințele mele și realitatea – există doar o sumă de relații, o sumă de fluxuri care traversează această situație.

Există un context general – capitalism, civilizație, imperiu, spuneți-i cum vreți – care nu numai că vrea să controleze fiecare situație, dar mai rău, încearcă pe cât de des posibil să se asigure că nu există nici o situație.

¹ Toate italicizările sunt din textul original. Toate notele de subsol sunt scrise de traducător.

² Intercalat aici cu scopul de a lămurii anumite poziții din restul textului.

Străzile și casele, limbajul și emoțiile, precum și tempo-ul mondial care reglează ritmul tuturor acestora, au fost reglate numai în acest scop. Lumile sunt calibrate să se evite sau să se ignore una pe cealaltă.

„Situția normală” e această absență a situației. A ne organiza înseamnă a începe de la situație, și nu a o nega, a ne asuma o tabără, o parte în situație – ceea ce face orice gasca, orice trupa, orice grup contra-revolutionar. A ne organiza înseamnă a da substanța situației, a o face reală, tangibilă. [...]

Realitatea nu este capitalista.

Poziția dinăuntru unei situații determină nevoia de a făuri alianțe, și cu acest scop de a stabili niște linii de comunicare, o circulație ceva mai largă. Aceste legături la rândul lor reconfigurează situația. [...]

Acest „noi” care vorbește aici nu e un „noi” delimitabil, izolat, nu e un grup. Este un „noi” al unei poziții. [...]

De acum înainte, toate prietenii sunt politice.

Partea a II-a

[din Capitolul 4]

Liberalismul funcționează pe baza asumției că totul trebuie să fie tolerat, că totul poate fi gândit *atâta vreme cât* e recunoscut ca fiind fără repercusiuni directe asupra structurii societății, asupra instituțiilor sale și a puterii statului. Orice idee poate fi admisă, exprimarea ei fiind chiar încurajată, *atâta timp cât* regulile statului și ale societății sunt acceptate. Cu alte cuvinte, libertatea de gândire a individului privat trebuie să fie totală, la fel ca și libertatea sa de exprimare, dar el sau ea *nu trebuie să dorească consecințele* gândirii sale în ceea ce privește viața colectivă.

Liberalismul o fi inventat individul, dar l-a născut mutilat. Individul liberal, care se exprimă pe sine mai bine ca niciodată în mișcările pacifiste și de drepturile omului de astăzi, este presupus a fi atașat de libertatea proprie până în punctul în care această libertate nu îl/o angajează în nimic, și cu siguranță nu încearcă să se impună asupra altora. Astăzi este văzut ca un adevăr de necontestat percepția stupidă care spune că ‘libertatea mea se termină unde începe cea a celuilalt’. Până și JS Mill, considerat unul din agenții esențiali ai liberalismului, a observat că din această lege se desprinde o consecință nefericită: ni se îngăduie să dorim orice, *cu singura condiție de a nu fi dorit prea intens*, de a nu trece de limitele privatului, sau în orice caz de cele ale ‘liberei exprimări’ publice.³

Printre lucrurile evidente ale liberalismului este comportamentul de proprietar, chiar și când vine vorba de propriile experiențe. Din acest motiv, a nu te purta ca un individ liberal înseamnă în primul rând a nu fi atașat de propriile proprietăți. Sau, un alt înțeles trebuie atribuit ‘proprietăților’: nu ceea ce îmi aparține în mod particular, ci ceea ce *mă atașează de lume*, și care astfel nu mi-e rezervat doar mie, nu are nimic de-a face cu proprietatea privată și nici cu ceea ce ar trebui să definească o identitate proprie. În timp ce respingem ideea de proprietate individuală, nu avem nimic împotriva atașamentelor. Problema apropierei sau re-apropriei poate fi redusă la problema de a ști ce e *propriu* pentru noi, ce e potrivit, în sensul folosinței și al nevoii, în termenii relației cu un loc, cu un moment al lumii.

Liberalismul existențial este etica spontană potrivită democrației sociale văzută ca ideal politic. Nu vei fi niciodată un cetățean mai bun ca atunci când ești capabil/ă să renunți la o relație de luptă ca să îți menții poziția și locul. Nu va fi întocmai ușor, dar exact aici intervine eficiența liberalismului existențial: ne procură inclusiv remediile pentru neplăcerile pe care le produce. O donație la Amnesty International⁴, o porție de cafea fair trade⁵, un protest împotriva războiului, un alt film de Michael Moore⁶ – și atâtea alte non-acte deghizate ca gesturi savatoare. Continuă exact ca și când totul ar fi

³ Mai multe despre John Stuart Mill aici https://ro.wikipedia.org/wiki/John_Stuart_Mill

⁴ Amnesty International este un ONG cu structură la nivel mondial, care luptă pentru apărarea drepturilor omului, și care în general are o politică pacifistă și liberală. Vezi pagina oficială aici <https://www.amnesty.org/en/>

⁵ Consumul de cafea fair trade a devenit un semn al progresului în anumite cercuri stângiste. În special cafeaua ce vine din zonele controlate de Zapatistas este considerată a fi un consum etic și chiar necesar pentru susținerea comunităților anti-capitaliste. Pe de altă parte, ca orice încercare de rezistență prin consum, consumul de produse fair trade e deseori futil, servind doar pentru a gâdila orgoliile stângii din țările dezvoltate. Vezi și <https://cronkite.asu.edu/buffett/chiapas/fair-trade-coffee-a-big-business-but-indigenous-growers-not-getting-rich/>

⁶ Michael Moore e un regizor american de filme așa zis activiste: https://en.wikipedia.org/wiki/Michael_Moore

normal, fă o plimbare în spațiile amenajate, mergi la cumpărături, dar pe lângă astea, ușurează-ți și conștiința: cumpără *No Logo*⁷, boicotează Shell⁸ – toate acestea ar trebui să te convingă că de fapt acțiunea politică nu necesită mult, și că și tu ești capabil/ă să te ‘implici’. [...] Creșterea numărului de asociații de mediu, umanitare și de ‘solidaritate’ canalizează nemulțumirea generală și contribuie astfel la perpetuarea stării de fapt prin valorizare personală, recunoașterea de către opinia publică și proslavirea utilității sociale.

Mai presus de orice, nu mai există inamici. Cel mult există probleme, abuzuri sau catastrofe, iar acestea sunt oricum pericole de care doar mecanismele puterii statului ne pot apăra. [...]

Aspectele evidente ale lumii comodităților s-au extins pretutindeni. Ele constituie cel mai eficace instrument de a deconecta *scopurile* de *mijloace*, de a crea ‘viata de zi cu zi’ ca un spațiu al unei existențe pe care doar trebuie să o *administrăm*. Viața de zi cu zi este ceea la care ar trebui să vrem să ne întoarcem, precum acceptarea unei neutralizări necesare și universale. Este renunțarea mereu crescândă a posibilității bucuriei imediate. [...]

Această neutralizare este o caracteristică esențială a societății liberale. Știm cu toții spațiile de neutralizare, unde nu sunt permise emoțiile care ies în evidență, unde trebuie să ne *abținem*, să ne controlăm – familia, locul de muncă, partidele, centrele de sport, galeriile de artă etc. Întrebarea reală este cum de aceste spații au devenit într-atât de populare. De ce preferăm mereu și mai presus de orice să nu se întâmple nimic care să șocheze prea adânc? Din cauza obișnuinței, a cinismului, a disperării? Sau poate a conștiinței plăcerii produse de faptul de a fi undeva și de a fi de fapt în altă parte? [...]

Acceptarea acestor neutralizări poate bineînțeles merge mână în mână cu mari intensități de creație – poți să treci prin experiențe intense, chiar până la nebunie, cu condiția să fii o singularitate creativă, și că produci public dovada acestei singularități. Încă poți cunoaște sublimul, cu condiția să îl trăiești singur și să îl transmiți *indirect*. Atunci vei fi recunoscut/ă ca artist/ă sau gânditor/gânditoare, iar dacă ești ‘angajat/ă în politică’ vei putea trimite oricâte semnale de alarmă dorești, având în același timp conștiința liniștită a celui/celeia care vede clar lucrurile și care i-a avertizat și pe ceilalți.

Noi nu percepem oamenii ca fiind izolați unul de celălalt, una de cealaltă, sau de alte ființe ale acestei lumi. Noi îi/le vedem legate de atașamente multiple, pe care însă suntem învățați și învățate să le negăm. Această negare blochează circulația afectivă prin care aceste atașamente multiple sunt trăite. Iar această blocare, la rândul său, e necesară pentru a ne obișnui cu lucrurile și trăirile cele mai neutre, mai plate și mai obișnuite – care ne fac să tânjim după concedii, după pauzele de prânz sau după cina în fața televizorului, ca și cum ar fi niște lucruri divine. Ordinea Imperiului triumfă în această intensitate moderată și neutră.

Epilog

[din capitolul 3]

Catastrofa prezentă este cea a unei lumi făcută de nelocuit, a unei devastări metodice a tot ce a rămas demn de trăit în relațiile oamenilor cu ei și ele înseși, și cu lumile lor. Capitalismul nu ar fi putut triumfa asupra întregii planete în absența tehnicilor de putere, în special a tehnicilor politice. Există tot soiul de tehnici – cu și fără instrumente, corporale sau discursive, erotice sau culinare, toate fiind discipline și mecanisme de control. Tehnicile politice ale capitalismului constă mai întâi în a sfărâma atașamentele prin care un grup găsește mijloacele de a produce în același timp condițiile pentru a subzista și a exista. Capitalismul separă comunitățile umane de nenumărate lucruri – pietre și metale, plante, copaci cu mii de scopuri, zei, spirite, animale sălbatice sau îmblânzite, doctorii sau substanțe psiho-active, amulete, mașinării și toate celelalte ființe cu care grupurile umane își compun lumile.

Rățiunea politică dictează invadarea comodității, a mărfii, ca mediator al oricărei relații. Aceasta se realizează prin distrugerea tuturor comunităților, prin separarea grupurilor de mijloacele lor de existență și de cunoașterea legată de acestea. Întocmai cum vrăjitoarele au trebui să fie eliminate, împreună cu

⁷ No Logo a fost scrisă de Naomi Klein în 1999 ca o carte manifest împotriva corporațiilor multi-naționale și a practicilor de branding, sweatshop-uri, colonialism economic etc. Volumul se găsește și în Biblioteca A-casă.

⁸ Campania de boicotare a companiei petroliere Shell a avut ca motivație implicarea abuzivă și colonialistă a acesteia în diverse țări din Africa. Vezi și <https://www.essentialaction.org/shell/moreinfo.html>

cunoașterea lor medicinală și modurile lor de a comunica, așa astăzi țărani trebuie să renunțe la abilitatea de a-și procura și crește propriile semințe, pentru a menține controlul corporațiilor multinaționale și alte agenții de politică agricolă. [...]

În aceste condiții, cea mai mică încercare de a nu ține seama de relațiile de comodificare a fost criminalizată. Sfera legalității a fost de mult timp redusă la multiplele constrângeri care fac viața imposibilă, prin muncă salariată sau auto-gestionare, voluntariat sau militantism de stânga. În timp ce această sferă devine din ce în ce mai puțin habitabilă, absolut tot ce poate contribui să facă viața posibilă a fost transformat în crimă.

Astfel încât, acum când activiștii și activistele strigă că ‘nimeni nu e ilegal’⁹ ar trebui să recunoaștem exact opusul – astăzi o existență în întregime legală ar fi complet docilă.

⁹ No one is Illegal este un slogan și o mișcare de solidaritate cu persoanele refugiate și care sunt pe cale de a fi deportate. Vezi și <http://kein-mensch-ist-illegal.org/>

Biblioteca Anarhistă

Liberalismul existențialist
fragmente din 'the Call'
2018

Preluat la 16.12.2022 de la <https://acasa.blackblogs.org/>

ro.theanarchistlibrary.org